

Må vi velge mellom tro og kultur?

Om samisk kontekstuell teologi

1. "Evangelium og kultur" – et tema i Den nye testamente

Et av de store stridsspørsmålene i den første kirke oppstod da de kristne gikk fra å være en monokulturell, jødisk gruppe til å bli en bevegelse med mennesker også av annen etnisk, kulturell og religiøs bakgrunn. Den diskusjonen som oppstod omkring dette er faktisk svært relevant for de spørsmål som i dag aktualiseres i Sápmi, og en rekke andre deler av verden rundt forholdet mellom kristen tro og kulturell identitet.

Vi ser tydelige spor av den første kirkes kulturkonflikt flere steder i Apostlenes gjerninger og Paulusbrevene. Sentrale jødekristne hevdet hardnakket at for å bli kristne, måtte ikke-jøder la seg omskjære og følge jødiske renhetsforskrifter, slik disse var beskrevet i Det gamle testamente.

Paulus var den teologen som kastet seg inn i spørsmålet med størst energi. Og han kom i en voldsom konflikt med selveste Peter om dette spørsmålet. Det kan dere lese om både i Apg 15 og i Galaterbrevet.

Det er faktisk som et svar på dette stridsspørsmålet at Paulus formulerer det som har blitt stående som klassisk kristendom: At det er *ved troen* at vi blir rettferdiggjort, og ikke ved gjerninger. Og at *i troen på Kristus* er alle grunnleggende likestilt, både de som tilhører den jødiske gammeltestamentlige lovtradisjonen, og de som tilhører en annen tradisjon! Dette hevdet Paulus med stor kraft. I Gal 2,28 sier han:

Her er ikke jøde eller greker, her er ikke slave eller fri, her er ikke mann og kvinne. Dere er alle én i Kristus Jesus. (Gal 2,28)

Med dette som utgangspunkt kunne Paulus formulere seg på måter som anerkjente en type gudsnærvær i alle folks historie, selv om han var meget klar på at dette ikke var en frelsesvei. I Rom 1,19-21 sier han for eksempel:

For det en kan vite om Gud, ligger åpent foran dem; Gud har selv åpenbart det. Hans usynlige vesen, både hans evige kraft og hans guddommelighet, har de fra verdens skapelse av kunnet se og erkjenne av hans gjerninger. Derfor har de ingen unnskyldning. De kjente Gud, men likevel lovpriste og takket de ham ikke som Gud. (Rom 1,19-21 a)

Det finnes også andre eksempler, for eksempel Paulus' tale til grekerne på Areopagoshøyde. Her ser vi hvordan Paulus forsøker å bygge noen broer mot grekernes religiøse historie.

2. Evangelium og kultur på dagsorden i den verdensvide kirke

At man i den første kirke brukte energi på å skape rom for mennesker som tilhørte en annen kulturell og religiøs tradisjon enn den opprinnelige, syntes lenge å ha vært glemt kunnskap i kirken. I perioder av kirkens historie har man tenkt at kristen tro og

kristent liv var ensbetydende med helt bestemte kulturelle uttrykk. Ikke minst var mye av de siste århundres misjon preget av dette. Vestlig misjon skjelnet ofte ikke tydelig mellom evangeliet og den kulturen man selv var en del av. Dermed ble kristendom ofte ensbetydende med vestlig sivilisasjon. Resultatet var at de nyomvendte ikke bare skulle bli kristne, men også ”gode europeere”. Litt spissformulert kan vi si at vestlig misjon i mange tilfeller kom i skade for å skape kristne i ”sitt eget bilde”, i stedet for å gi mennesker frihet til å besvare Guds kall i rammen av sine egne kulturer og historier.

Men om kristendommen lenge var ”Vestens religion”, så er det ikke slik lenger. I løpet av forrige århundre har det tallmessige tyngdepunktet i kristenheten blitt flyttet vekk fra den vestlige verden. Dette har brakt nye erfaringer inn i det verdensvide kirkefelleskapet. Slike erfaringer kan faktisk være forbløffende like mange av dem vi har hatt i Sápmi. Disse handler både om misjon, kolonisering og politisk undertrykkelse, og ikke minst om den smertefulle erfaringen av å bli fornektet mye av sin kultur og historie.

Å oppdage dette var en lettelse for meg da jeg på begynnelsen av 90-tallet begynte å studere teologi. Jeg oppdaget at teologer i den tredje verden, og etter hvert også urfolksteologer, de siste 10-årene hadde stilt seg spørsmålet om hvordan evangeliet berører deres folks kulturarv, historie og samfunnsliv. Hva betyr det for eksempel å være kristen og afrikaner, eller kristen og indianer? Hvordan forener vi vår kulturelle og religiøse arv med vår kristne tro? Og hva er kristentroens svar i møte med politisk, sosial eller økonomisk undertrykkelse? Slike spørsmål har stått i sentrum i såkalte ”kontekstuelle teologier”. Afrikansk teologi, asiatisk teologi, svart teologi, latinamerikansk frigjøringssteologi og nordamerikansk urfolksteologi er alle eksempler på dette.

Når vi i dag innenfor samisk kirkeliv stiller spørsmål om forholdet mellom kristen tro og vår samiske historie, kultur og åndelige arv, slutter vi oss med andre ord til en av de virkelig store teologiske samtaler i den verdensvide kirke i vår tid. Vi står på ingen måte alene i dette spørsmålet. Jeg synes det er viktig å være klar over når vi i fortsettelsen skal fokusere på samisk kontekstuell teologi.

Men så blir spørsmålet: Hva handler dette fryktelig akademiske og fremmede ordet ”kontekstuell teologi” egentlig om? Er det noe nytt, og noe vi burde være engstelige for? Og hva skulle i så fall *samisk* kontekstuell teologi innebære? Vi skal se nærmere på slike spørsmål i dette seminaret.

3. Bryte tausheten – løse opp knutene

Ved veien satt to blinde, og da de fikk høre at Jesus gikk forbi, ropte de: «Forbarm deg over oss, Herre, du Davids sønn!» *Folk snakket strengt til dem og ba dem tie stille*, men de ropte bare enda høyere: «Forbarm deg over oss, Herre, du Davids sønn!» Da stanset Jesus, ba dem komme og spurte dem: «Hva vil dere jeg skal gjøre for dere?» (Matt 20,30-32)

”Folk snakket strengt til dem, og ba dem tie stille.” På Samiske kirkedager i Jokkmøkk i 2004 holdt den samiske forfatteren Inga Rávdná Eira et seminar om *Tabuer i kirken*. Hun innledet sitt foredrag slik:

”Jeg har på en måte sklidd bort fra kirken. Det er nå nærmere 20 år siden. For meg ble forholdet til kirken vanskelig fordi jeg syntes jeg ikke kjente meg som et fullt og helt menneske som same i kirken. For det viste seg at kirkens verdier og de samiske verdiene ikke alltid passet sammen. For meg ble dette en byrde. Jeg funderte over hvorfor og fant grunnen. Det som var viktig for meg, det jeg hadde lært i mitt eget samiske hjem og miljø, det passet ikke inn i kirken. Det som gjorde at jeg ikke lenger syntes at jeg passet inn i kirken var at kirken ikke syntes å bry seg om det som skjedde politisk i det samiske samfunnet. Det ble ikke snakket om det noen plass. Jeg var på en måte satt utenfor mitt eget samfunn.”

I foredraget gikk Eira videre og pekte på tre ting som gjorde dette vanskelig for henne, og hun beskrev dette som tre tabuer i kirken. (1) Det første var den generelle avvisningen av joiken som kulturuttrykk, og som nettopp kan forklares ut fra kristningshistorien. (2) Det andre var avvisningen av verdien i den samiske eventyr- og fortellertradisjonen. Denne har imidlertid i følge henne både oppdragerfunksjon og reflekterer visdom, og dessuten står den i forbindelse med samisk tradisjonell åndelighet / førkristen tradisjon. (3) For det tredje trakk Eira fram kirkens avvisning av samepolitikken. Hun fortalte om 70- og 80-tallet da samene våknet og våget å gjøre motstand mot myndighetenes diskriminering og undertrykkelse. Mange samer var med i mange demonstrasjoner, også hun selv, sa hun. Men det bitre var at kirken forholdt seg taus, som om ikke noe hadde skjedd. Eira sa at hun følte det som om kirken snudde ryggen til den delen av samefolket som kjempet for samiske rettigheter. Kirken valgte å leve sitt eget fredlige liv, sa hun.

Eira satte på dette seminaret ord på en opplevelse som mange deler med henne i forhold til kirken. Det behøver ikke bety at de har snudd kristentroen ryggen, men like fullt er det noe spenningsfullt over ordparet ”same og kristen”. Det bunner i at kristningen skjedde i rammen av en koloniserings- og assimileringshistorie hvor samefolket mistet sin selvråderett og ble fratatt mye av sin kulturelle arv og verdighet.

Jeg er glad for at vi i samisk kirkeliv i dag gradvis er i ferd med å *bryte tausheten* knyttet til denne historien – også på det teologiske området. Dette er nemlig en historie som ikke først og fremst er skrevet inn mellom to permer, men en historie som er skrevet inn i et folks sinn og formet mye av den samiske selvfølelsen og selvforståelsen vi finner i dag. Jeg vil hevde at den negative historien knyttet opp til kolonisering, misjonering og assimilering har skapt *knuter* i det samiske folkets åndsliv – knuter som i dag er med på å hindre fornyelse og vekst for kirkelivet og kristentroen i folket. I dag trenger derfor i samisk kirkeliv å skape rom for en teologisk samtale som forsiktig kan bidra til å løse opp i disse knutene. Dette er etter mitt syn en utfordring for samisk kontekstuell teologi.

4. Spørsmålene som tegner konturene av en samisk kontekstuell teologi

Høsten 1993, et knapt år etter at Samisk kirkeråd i Norge var etablert, inviterte Samisk kirkeråd til sitt første åpne seminar. Dette seminaret hadde *Tro og identitet*

som overskrift, og gjennom foredrag og samtaler ble temaet belyst fra forskjellige vinkler. De underliggende spørsmålene som syntes å prege de ulike bidragene kunne formuleres slik:

- Hvordan kan samer forene kristen tro og samisk identitet når kirken fordømte så mye av kulturarven til ens eget folk?
- Hva er evangeliets svar i møte den skammen og mindreverdigfølelsen som det samiske folket ble påført gjennom misjonering, kolonisering og fornorskning?
- Hvordan forholder vi oss som kristne og kirke til en minoritetsfolks kamp for overlevelse?
- Hvorfor ble den læstadianske vekkelser så viktig for det samiske folket i en tid da samene var utsatt for massivt kulturpress fra kirke og storsamfunn?

Jeg var ung teologistudent da jeg deltok på dette seminaret, og jeg husker hvordan daværende leder i Samisk kirkeråd, Nils Jernsletten, konkluderte med å holde fram følgende utfordring. Han sa: *“Det samiske folk trenger hjelp til å komme til rette med sin historiske bakgrunn.”* Og han rettet denne utfordringen spesielt til kirken.

Tro og identitet-seminaret i 1993 var etter min mening med på å tegne konturene av det vi kan kalle ”en samisk kontekstuell teologi”. Ikke fordi de teologiske svarene var klare, men fordi den tydeliggjorde noen grunnleggende spørsmål for teologisk refleksjon i dagens Sápmi.

Og det er nettopp dette som er kjennetegnet på såkalt ”kontekstuell teologi”. *Det er en teologi som starter med spørsmålene. Kontekstuell teologi er en teologi som starter med å stille spørsmål.*

5. Kontekstuell teologi arbeider bevisst med spørsmål knyttet til menneskers livskontekst

Vi nærmer oss nå en klarere forståelse av hva kontekstuell teologi er. Mens tradisjonell teologi gjerne har begynt med å *formulere de teologiske svarene* – som om menneskers grunnspørsmål er like uansett hvilken kultur man tilhører og hva slags samfunn man lever i – så forutsetter kontekstuell teologi at menneskers livsbetingelser varierer fra kultur til kultur, fra sted til sted, og avhengig av hvilken gruppe du tilhører i samfunnet. Kontekstuell teologi begynner derfor først med å *spørre etter de sentrale spørsmålene* i den enkelte livskontekst.

I 1 Kor 9,20-23 gir Paulus uttrykk for at også han vektla å ta hensyn til de ulike kontekstene, eller livssammenhengene, datidens mennesker levde i:

For jøder har jeg vært som en jøde, for å vinne jøder. For dem som er under loven, lever jeg som om jeg var under loven, for å vinne dem, enda jeg selv ikke er under loven. For dem som ikke har noen lov, lever jeg som om jeg var uten lov, for å vinne dem, enda jeg ikke er uten lov for Gud, men er bundet av Kristi lov. For de svake er jeg blitt svak, for å vinne de svake. For alle er jeg

blitt alt, for på alle mulige måter å frelse noen. Men alt gjør jeg for evangeliets skyld, så jeg selv kan få del i det. (1 Kor 9,20-23)

Enten man erkjenner det eller ikke er all teologi faktisk farget av konteksten den blir til i. Kjennetegnet på såkalte kontekstuelle teologier er imidlertid at man er opptatt av at vi må forholde oss *bevisst* til den livssammenheng eller konteksten vi lever i. Vi må lete etter spørsmålene og temaene som framstår som spesielt viktige i en konkret livssammenheng, og ta med oss disse inn i vår lesning av Skriften. Deretter forsøker vi å gi en kristent svar på disse spørsmålene i lys av det kristne evangeliet og troen på den treenige Gud.

6. Kontekstuell teologi som frigjøringssteologi

Ve dere, skriftlærde og fariseere, dere hyklere! Dere gir tiende av mynte og anis og karve, men forsømmer det som veier mer i loven: rettferdighet, barmhjertighet og troskap. Det ene burde gjøres, og det andre ikke forsømmes. Blinde veiledere, som siler bort myggen, men sluker kamelen! (Matt 23,23-24)

Jesus delte ikke opp verden i én åndelig sfære og én verdslig sfære, for deretter kun å konsentrere seg om evigheten og enkeltmenneskets sjel. Nei, han levde og handlet slik at hans budskap angikk alle sider ved menneskelivet – også samfunnslivet og politikken. Når han for eksempel rensket forgården i tempelet for pengevekslere og duehandlere, hadde ikke dette bare en åndelig betydning. Handelen i tempelet var faktisk Jerusalems største økonomi, og den var basert på å suge penger ut av fattigfolk som kom som pilegrimer til tempelet i Jerusalem. Denne handelen var kontrollert av en liten jødisk religiøs-politisk elite som opprettholdt sin makt gjennom kompromisser med det romerske styret. Det var derfor ikke bare et lite ”internkirkelig” oppgjør Jesus foretok i tempelet. Han gikk samtid løs på det jødiske samfunns politiske, økonomiske og religiøse establishment.

Dette er bare et eksempel på at Bibelen, og Jesu eget liv, er fullt av samfunnsengasjement og politikk, selv om det hele tiden skjer ut fra hans åndelige visjon av livet. Dette har kontekstuelle teologier vært opptatt av, spesielt innenfor det vi kaller *frigjøringssteologi*. De har pekt på at i en verden full av urett og undertrykkelse, kan ikke kristen teologi bedrives i et nøytralt rom. Bibelen, og spesielt Jesus liv og tjeneste, viser at Gud har tatt stilling til uretten i verden. Det går som en råd tråd i Bibelen at Gud på en spesiell måte står ved de fattiges og undertryktes side, og det er her at korsets frigjørende kraft blir spesielt tydelig.

7. Lars Levi Læstadius – en samisk frigjøringssteolog?

Det er mange grunner som taler for at den samisk-svenske presten Lars Levi Læstadius (1800-1861) i svært mange henseender var det vi i dag ville kalle en kontekstuell teolog, ja en frigjøringssteolog for sin tid. Det er fall liten tvil om at han i sin forkynnelse forholdt seg aktivt til brennbare samfunnsspørsmål som berørte samene, og at han bevisst søkte et språk for troen som skapte en syntese mellom en bibelsk kristendom og en samisk livsverden. Med sin samiske kulturbakgrunn, og sine vitenskapelige studier av bl.a. samisk mytologi, hadde Læstadius dessuten spesielle forutsetninger for å gjøre dette.

Med Skriften i hånden snudde Læstadius opp ned på samfunnets verdiskalaer på en måte som også utfordret kirken voldsomt i hans tid. Han gikk i strupen på brennevinshandlen, som tjente kolonistiske interesser, men raserte samiske lokalsamfunn. Og mens samers levesett var foraktet og betraktet som noe mindreverdige, gjorde Læstadius det enkle og fattigslige livet til et kjennetegn på den levende tro.

Læstadius var en meget kontekstuell teolog. Derfor er det er umulig å forstå hans forkynnelse til fulle hvis vi ikke kjenner, og tar hensyn til den historiske, kulturelle og politiske situasjonen som preget Nordkalotten og det samiske samfunnet midt på 1800-tallet. Å se filmen *Kautokeinoopprøret*, som vises her på kirkedagene, gir en god hjelp for å sette seg inn i dette.

Jeg mener at arven etter Læstadius skulle inspirere til et *fornytt arbeid med samisk kontekstuell teologi* for vår egen tid. Det er etter min mening i *samsvar med Læstadius egen ånd* å våge å ta stilling til brennbare samfunnsspørsmål i vår egen tid, og å etterstrebe å ta hensyn til samiske kulturforståelse i vår kristendomsforståelse. Men vi har samtidig noe viktig å lære av Læstadius med hensyn til å forankre vår teologi i kristendommens sentrum og det bibelske vitnesbyrdet.

8. Kontekstuell teologi som kulturteologi

Kontekstuell teologi preges av to hovedgrener. Den ene typen har sin hovedrepresentant i *frigjøringsteologien*. I denne typen teologi vektlegges spørsmål knyttet til sosial urett og undertrykkelse.

Den andre hovedtilnærmingen innenfor kontekstuell teologi kan kalles *kulturteologi*. Den har oppstått i områder der den stedegne kulturens skikker, verdensbilde og åndelige arv ensidig ble forkastet av misjonen, ofte på grunnlag av vestlige kulturverdier. Kontekstuell teologi i slike sammenhenger har vektlagt en annen tilnærming til kulturen. Evangeliet betyr slett ikke bare et brudd med den opprinnelige kulturen og trosarven. Den finnes også en type *kontinuitet*. Det er å søke denne kontinuiteten som vektlegges i kontekstuell teologi som kulturteologi. Men da blir det også et behov for å vurdere hva som kan tas med, og hva som må forkastes.

Denne typen kulturteologi innebærer også en type frigjøring, men i en annen betydning av orden enn i frigjøringsteologien. Her handler det heller om friheten til å ta i mot Kristus med utgangspunkt i sin egen kultur og historie, i stedet for den vestlige. Denne typen teologi beveger seg på ulike kulturelle plan, alt fra ytre kulturelle skikker til dypere nivåer i kulturen hvor også religionen hører hjemme.

For utviklingen av samisk teologi er det etter min mening nødvendig at vi samer våger å nærme oss vår egen kulturelle og åndelige tradisjon med åpenhet, uten på forhånd å ha bestemt oss for hva resultatet skulle bli. Vi samer kan ikke for alltid se vår egen kultur gjennom andres briller, og bedømme den ut fra andres målestokker. Det er egentlig bare én målestokk som vi som kristne skal måle den ut fra, og det er ut fra Kristus selv.

Ut fra kristen skapelsesteologi kan vi holde fast på at Gud var til stede i samisk kultur før misjonærene kom. Ut fra kristen inkarnasjonstro kan vi holde fast på at Kristus har inkarnert evangeliet også inn i samisk kultur, ofte på tross av de historiske betingelsene kristningen foregikk i. Og han vil fortsette å gjøre det. Og ut fra kristen tro på Den Hellige Ånd kan vi forutsette Åndens livgivende nærvær og virke er til stede på skjulte måter i vår verden.

Det er ingen grunn til å tro at Kristus føler seg mindre hjemme i en samisk verden, enn i en hvilken som helst annen. Jeg tror at Faderen, Sønnen og Ånden hørte på da våre formødre og forfedre en gang i fjern fortid stammet fram de første samiske ord. Gud så deres liv og vandringer i det landet de gav navnet Sápmi. Han var til stede i deres glede og smerter – selv om de ikke alltid var til stede i hans. Han så deres gudslengsel og respekt for det de kalte hellig. Og i det så han en åpning for Ham som skulle bli åpenbart i tidens fylde. Sønnen. Kristus.

9. Religiøse erfaringer i et samisk landskap – ”Det som Gud har sagt er rent, må du ikke kalle urent.”

Dagen etter, mens de var underveis og nærmet seg Jaffa, gikk Peter opp på taket for å be; det var ved den sjette time. Han ble sulten og ville spise. Mens de holdt på å lage maten, kom han i ekstase. Han så at himmelen hadde åpnet seg, og at noe dalte ned; det så ut som en stor duk som ble firt ned mot jorden etter de fire hjørnene. I den var alle slags firbente dyr og krypdyr som lever på jorden, og alle slags fugler under himmelen. Og en stemme sa til ham: «Stå opp, Peter, slakt og spis!» Men Peter svarte: «Det kan jeg ikke, Herre! For jeg har aldri spist noe vanhellig og urent.» For andre gang talte stemmen til ham: «Det som Gud har sagt er rent, må ikke du kalle urent.» Dette hendte tre ganger, og så ble duken tatt opp til himmelen igjen. (Apg 10,9-16)

Dette synet forberedte Peter på å besøke den hedenske Kornelius, og bibelfortellingen er interessant av flere grunner. For det første fordi den vitner om hvordan Gud selv måtte gripe inn på overnaturlig vis for å overbevise Peter om at ”hedningene”, altså ikke-jøder, ikke var urene. Ifølge jødedommen ble man nemlig religiøst uren ved å spise sammen med ikke-jøder. Peter satt fast i dette også som en kristen. Mye av vår vestlige teologiske tradisjon har sittet fast i liknende forestillinger knyttet til andre folks kulturer.

Det andre ved denne fortellingen som åpner den opp for et samisk religiøst landskap, er at Peter kommer i ekstase og ser et syn. Dette er en type religiøse erfaringer som i våre sekulære storsamfunn lenge har bortforklart. Og en sekulær virkelighetsforståelse har grepet så langt inn i majoritetskirkenes teologi, at man knapt har plass for slike erfaringer i det teologiske språket. I store deler av det samiske samfunnet har man imidlertid opprettholdt et verdensbilde som nettopp regner med en åndelig dimensjon i tilværelsen, og som forutsetter at den usynlige verden kan manifestere seg gjennom drømmer, syner osv. Den folkelige religiøsiteten representerer antakelig et felt hvor Kristus-troen i større grad utfolder seg på samiske premisser. I en slik sammenheng skulle samisk kontekstuell teologi bidra til å fortolke folks religiøse erfaringer.

Beaivi – Solen – var en av de mest sentrale guddommene i den gamle samiske religionen, og samer kunne kalle solen for mor til alt levende. På de sørsamiske trommene var solsymbolet alltid plassert i sentrum av trommeskinnet, som ildstedet i midten av en *lávvu* som her, for å symbolisere at solen var den livgivende ilden i midten av ”verdens store gamme”. Under en samtale med en eldre troende læstadianer fra Karasjok, hvor vi snakket om samiske tradisjoner knyttet til sola, begynte han å fortelle om et syn han selv hadde hatt:

”Jeg vil fortelle deg om et syn. Skutertida var kommet og jeg og en annen kjørte sammen. Vi dro herfra om kvelden når det frøs på. Det var før lysningen Kristi himmelfartsdag, idet natta ble lysere. Vi kom over vidda ganske langt på bortsida av Iškuras. Jeg satt der i sleden, og det var en utrolig vakker dag. Stille og sprengkaldt. Det var ikke en sky.

Da fikk jeg et syn, og solen der i øst, den var så rød til å begynne med når den kom til syne i horisonten. Så ble den forvandlet slik at den liksom forsvant, og det ble veldig, veldig lyst. Så hører jeg fra himmelen at det roper: ”Vend om, vend om!” Og jeg legger merke til at jeg ikke lenger ser sleden. Og da tenkte jeg at nå kommer dommedag. Fra himmelen kom det en strek liksom et lyn. Den kom helt ned til føttene mine lik en gullstrek. Det var forunderlig. Og det ropte fra himmelen: ”Vend om, vend om!” Himmelen ble så lys. Og da jeg så meg bakover, så jeg ikke lenger sleden. Men jeg så et mørke som var under føttene mine. Det var en evighetens bunn i det mørket. Slik var jeg der mellom lys og mørke. [...] Og deretter så jeg opp mot himmelen. Den himmelske herligheten og lyset var slik at det naturlige øyet ikke tåler det. Og jeg ønsket å tre inn i det, men jeg fikk ikke lov.

Vi må vende om til den evige, tenkte jeg, for å få tre inn i den herligheten jeg hadde foran meg. Hele vidda var så hvit at man ikke kunne se på den med vanlige øyne. Og så kom jeg til meg selv. Jeg var forskrekket, og måtte be ham som kjørte skuter om å stanse. [...]

Noen ganger bruker jeg å tenke, hvis det er fin sol, at solen vinker meg mot himmelen. Som en predikant forkynner den oss i retning av lyset. Solen forkynner også himmelriket for oss. [...] Alltid når jeg ser solen, kommer jeg på at det er Skaperen som roper etter troen. Solen vinker oss mot himmelen. Det var forunderlig den herligheten, og jeg ville ikke ha vendt tilbake hvis jeg hadde fått gå inn i den.”

”Slik var jeg rykket bort i et syn. Og akkurat på Kristi himmelfartsdag, på natten,” undret den gamle mannen seg. Kristi himmelfartsdag er dagen vi feirer at Jesus vendte tilbake til himmelen. Da fikk han tilbake den herligheten han hadde hos Gud Fader fra begynnelsen av. Det betyr at han igjen kunne fylle alt og råde over alt, slik Paulus skriver:

”Han [Kristus] som steg ned, er den samme som steg høyt opp over alle himler for å fylle alt.” (Ef 4,10)

Hva var det for en erfaring denne gamle samiske mannen hadde? Var det en gjenklang av samenes urgamle forestilling om solen som den livgivende guddomskraften i kosmos? Eller var det en Kristus-visjon? Eller var det kanskje aller mest begge deler? Og hvorfor skulle det i så fall gjøre Kristus-visjonen ”uren” at den samtidig stod i forbindelse med urgammel samisk åndelighet?

Da Peter ble bedt om å spise de urene dyrene, sa Gud: ”Det som Gud har sagt er rent, må du ikke kalle urent.”

10. Sluttrefleksjon

Jeg tror at Kristus gjerne kommer vandrende til oss i komager. Derfor skulle vi ikke lete etter spor av Kristus kun der vi finner avtrykk av sandaler og sko.

En kristentro som ikke tåler alle de kritiske spørsmålene som den samiske historien reiser, risikerer å gå en usikker framtid i møte i Sápmi. Det er min spådom. Min overbevisning er imidlertid at kristentroen – og mest av alt Kristus selv – tåler alle disse spørsmålene. Ja, ikke bare tåler han dem. Kristentroen kan til og med framstå med større tydelighet, og Kristus med større klarhet, om vi våger å ta denne utfordringen på alvor.

Og Ordet ble menneske og tok bolig iblant oss, og vi så hans herlighet, en herlighet som den enbårne Sønn har fra sin Far, full av nåde og sannhet. (Joh 1,14)

Ollu giitu! Tusen takk!